## برنامه‌ریزی وسیع دانشگاه آزاد اسلامی در حوزه دریا

دانشگاه آزاد اسلامی در جدیدترین اقدام خود تصمیم گرفته معضلات دریا را حل کند، چراکه به باور مسئولان این دانشگاه ایران با داشتن سواحل متعدد و زیاد می‌تواند در همه ابعاد توسعه یابد. این دانشگاه تلاش‌های زیادی را برای احیای فعالیت‌های علمی و احیاء دفتر راستای ماموریت‌های جدید مبتنی بر شرایط اقتصادی و اجتماعی مناطق مختلف کشور داشته است. تلاشی که نتیجه آن را می‌توان در طرح پایش دید. به عبارت بهتر رویکرد دانشگاه آزاد اسلامی حل مساله و پاسخگویی به نیازهای جامعه است. دانشگاه آزاد اسلامی با رویکرد جدید خود به دنبال حل مسائل، مشکلات و چالش‌های کشور است. دریا هم یکی از مهم‌ترین برنامه‌های علمی طرح پایش است که بیش از ۸هزار زمینه پژوهشی برای این حوزه را هم‌زدی احصا و بارگذاری شده است.

با این اوصاف دانشگاه آزاد اسلامی این روزها به عنوان یک دانشگاه کارآفرین، برنامه‌ریزی وسیعی را برای صنعت دریا آغاز کرده است. تربیت نیروی انسانی کارآمد، افزایش کارآفرینی، نظام‌مند کردن پژوهش‌ها و پایان نامه‌ها در راستای منافع ملی از سیاست‌های این دانشگاه در حوزه دریاست. دکتر محمدمهدی طهرانچی رئیس دانشگاه آزاد اسلامی معتقد است: «کشورمان در صنعت دریا عقب است، چراکه ایران ۲۷۰۰ کیلومتر مرز آبی، نباید دچار چنین وضعیتی در صنایع مرتبط با دریا باشد. علم و فناوری در دریا تقریبا مغفول مانده و به همین دلیل است که صنعت دریا نیازهای فراوانی دارد.» شاید به همین دلیل است که او در کسوت رئیس بزرگ‌ترین دانشگاه حضوری جهان، برنامه‌ریزی بلندمدتی را برای صنعت دریا آغاز کرده و از استان‌هایی که پتانسیل‌های زیادی را در حوزه دریا دارند درخواسته است در این راستا برنامه‌ریزی کنند. به همین دلیل یکی از نظام موضوعات پژوهشی احصاء شده در سامانه پژوهشیار نیز به این موضوع اختصاص یافته است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت یکی از اهداف جدی دانشگاه آزاد اسلامی در کنار مسائل که به حل مسائل جامعه کمک می‌کند از جمله کشاورزی، گیاهان دارویی، صنعت چرم و کفش و... برنامه‌ریزی مرتبط با حوزه دریاست. بی‌شک این دانشگاه با بیش از ۲۴ هزار عضو هیات‌علمی، ۱۰۰ هزار پژوهش تحصیلات تکمیلی و بیش از یک‌میلیون دانشجوی درحال تحصیل، امروز می‌تواند حرکت خوبی در حوزه دریا آغاز کند که ثمرات آن برای تمام کشور ارزش آفرینی جدی باشد.

## ایجاد سرای نوآوری صنایع دریایی و فراساحل

دکتر طهرانچی سفر به استان‌های ساحلی را نیز آغاز کرده است؛ او طی یک هفته اخیر یک سفر یک‌روزه به استان هرمزگان داشت و از واحد بندر خمیر، واحد قشم و واحد بندرعباس بازدید کرد. مهم‌ترین محور سخنان او در این سفر یک‌روزه در هر سه واحد دانشگاهی بحث دریا و برنامه‌ریزی برای صنعت دریا بود. به‌طور مثال او در این سفر از مجتمع کشتی‌سازی و صنایع فراساحل ایران دیدن کرد و از ایجاد سرای نوآوری صنایع دریایی و فراساحل با محوریت دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس خبر داد؛ خبری که می‌تواند نوید بخش روزهای خوب دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه صنعت دریا باشد. اما چرا قرار است سرای نوآوری صنایع دریایی و فراساحل ایجاد شود؟ قطعا صنعت کشتی‌سازی و صنایع فراساحل یکی از نمونه‌های صنعت دانش‌بنیان است که به گفته دکتر طهرانچی به‌عنوان بخشی از شبکه عظیم دانشگاه آزاد اسلامی ایجاد می‌شود تا جوانان بتوانند در بخش‌های مختلف ناوبری و صنایع دریایی و فراساحل، در محیط عملی آموزش ببینند. رئیس دانشگاه آزاد اسلامی در سفر یک‌روزه خود به استان هرمزگان، با حضور در سازمان منطقه آزاد قشم بار دیگر بر صنعت دریا تاکید کرد. بنابراین واحد قشم یکی دیگر از واحدهایی خواهد بود که باید بر محوریت اقتصاد دریا حرکت کند؛ چراکه اقتصاد دریامحور، گردشگری دریایی و موضوعاتی از این قبیل در کشور مغفول مانده است بنابراین دانشگاه آزاد اسلامی می‌تواند در این راستا نوید بخش باشد. با این اوصاف به نظر می‌رسد دانشگاه آزاد اسلامی استان هرمزگان قرار است به قطب علمی حوزه تبدیل شود، چراکه این استان با دارابودن ۱۴۰۰ کیلومتر مرز دریایی در این حوزه رتبه اول را دارد.

## دانشکده‌های دریایی دانشگاه آزاد اسلامی

برخی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی نیز دانشکده‌هایی دارند که فقط مرتبط با حوزه دریاست، به‌طور مثال دانشکده علوم و فنون دریایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال یا دانشکده علوم و فنون دریایی واحد علوم‌وتحقیقات فقط درحیطه دریا فعالیت می‌کند؛ البته دانشگاه آزاد اسلامی واحد خارک نیز تنها واحد دانشگاهی در کشور است که فقط درحیطه دریا فعالیت دارد.

**دانشکده علوم و فنون دریایی واحد تهران شمال:** دانشکده علوم و فنون دریایی در سال ۱۳۶۹ تاسیس شد. اولین ورودی‌های این دانشکده در رشته‌های فیزیک دریا، هواشناسی، شیلات، بیولوژی دریا، شیمی دریا و آلودگی دریا در مقطع کارشناسی ارشد مشغول به تحصیل شدند. درحال حاضر این دانشکده درمقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد و دکتری پذیرای دانشجویان است. دانشکده علوم و فنون دریایی به‌عنوان مرکز پایلوت شیلات و علوم و فنون دریایی کشور شناخته شده است و بسیاری از مسئولان و متخصصان کشور در این حوزه دانش‌آموخته این دانشکده هستند. این دانشکده از سال ۱۳۹۳ با توسعه رشته‌ها و مقاطع تحصیلات تکمیلی در رشته صنایع غذایی و جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری با گرایش‌های مختلف پذیرای دانشجویان مقطع دکتری در این رشته‌ها و دارای هفت آزمایشگاه مجهز و دوسایت کامپیوتر و اینترنت است. علیرضا استعلاجی، رئیس دانشکده علوم و فنون دریایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال در گفت‌وگو با «فرهیختگان» درباره این دانشکده گفت: «فناوری دریا، زیست‌شناسی دریا، مدیریت محیط‌زیست، جغرافیا، علوم و مهندسی محیط‌زیست، فیزیک دریا، مهندسی سیستم‌های انرژی، مهندسی منابع طبیعی، منابع طبیعی شیلات، مهندسی محیط‌زیست آب و فاضلاب، برنامه‌ریزی شهری و شهرسازی جزء رشته‌های فعال دانشکده علوم و فنون دریایی واحد تهران شمال هستند.»

او ادامه داد: «برخی رشته‌های مصوب نیز در این دانشکده وجود دارند که هنوز دانشجو در این رشته‌ها پذیرش نشده‌اند. این رشته‌ها عبارتند از هواشناسی، آلودگی محیط‌زیست دریا، شیمی دریا، زراعت و زیست‌شناسی.» رئیس دانشکده علوم و فنون دریایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال ادامه کرد: «همچنین یک‌سری نظام‌نامه‌های موضوعی تدوین شده که در راستای آن برخی رشته‌ها در دانشگاه وجود دارند و مرتبط با نظام‌نامه نیز هستند، اما استقبلا در دانشکده علوم و فنون دریایی نیستند، بلکه جزء نظام‌نامه‌های موضوعی هستند که مصوب شده و در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال فعالند.» وی افزود: «بیش از ۵۰۰ دانشجوی تحصیلات تکمیلی در این دانشکده حضور دارند.»

**دانشگاه علوم دریایی واحد خارک:** تاسیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم دریایی خارک، به دوران هشت سال دفاع مقدس برمی‌گردد. این دانشگاه با هدف تامین نیروی انسانی متخصص و متعهد، در سوم آبان سال ۱۳۶۷ تاسیس و در سال ۱۳۶۸ اولین گروه دانشجوی، در رشته مهندسی دریانوردی پذیرفته شدند. این دانشگاه تاکنون در رشته دریانوردی بیش از ۱۰ دوره فارغ‌التحصیل داشته که اکثر آنان بورسیه شرکت ملی نفتکش ایران، کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و کشتیرانی، کشتیرانی ایران و هند و موسسه بین‌المللی آفرین قشم و اکنون در آن شرکت‌ها در رده‌های مختلف مشغول به کار هستند. درواقع این تعداد از فارغ‌التحصیلان جایگزین نیروهای بیگانه‌ای شده‌اند که درگذشته با حقوق دلاری بسیار زیادی، روی ناوگان دریایی کشور مشغول به کار بوده‌اند، بنابراین با این جایگزینی، سالیانه از خروج مبلغ زیادی ارز از کشور جلوگیری می‌شود.

دانشگاه آزاد اسلامی واحد خارک چون یک واحد علوم دریایی است، علاوه‌بر اینکه تحت‌نظارت سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی است، سازمان جهانی دریانوردی (I. M. O) نیز بر آن نظارت دارد. در حوزه خارک، تنها موسسه آموزش عالی، همین دانشگاه آزاد اسلامی است. با توجه به اینکه این واحد دانشگاهی ازهمان ابتدای تاسیس واحد تحصیلات علوم دریایی بوده، درحال حاضر غالب رشته‌های این دانشگاه مرتبط با دریا و علوم دریایی است. پرتقاضاترین رشته‌های این دانشگاه که حدود ۹۰ درصد ظرفیت کل دانشجویان این واحد را شامل می‌شوند و مرتبط با رشته مهندسی دریانوردی در مقطع کارشناسی و مدیریت دریا در کارشناسی ارشد هستند. بی‌رقیب بودن و سابقه طولانی در رشته‌های دریایی و موقعیت بسیار مناسب این واحد به‌عنوان دانشگاه درحوار صنعت، مزیت‌های اصلی این واحد دانشگاهی به‌شمار می‌روند. ماموریت این دانشگاه دریانوردی و مدیریت دریاست و تهیه نظام موضوعات مربوطه نیز برعهده واحد خارک بوده که در سال گذشته انجام شد. همچنین با توجه به پیشوند «علوم دریایی» واحد خارک از ظرفیت آمایش و پایش رشته‌های دانشگاهی استفاده شده تا رشته‌هایی که می‌توانند به استان و مجموعه دانشگاهی کمک کند درمیان واحدها جابه‌جا شوند.

مسئولان واحد خارک درتلاشند رشته‌های مورد تقاضا در جزیره خارک و کارکنان شرکت‌های نفتی را در این واحد دانشگاهی احصا کنند.

## مراکز تحقیقاتی مرتبط با حوزه دریا

در دانشگاه آزاد اسلامی ۹ مرکز تحقیقاتی نیز وجود دارد که هرکدام به نحوی با موضوع دریا مرتبطند. مرکز علوم شیلاتی و فنون دریایی دکتر کیوان، مرکز تحقیقاتی تکثیر و پرورش آبزیان، مرکز تحقیقات مطالعات آب، مرکز تحقیقات علوم زیست‌محیطی آب‌های آزاد، مرکز تحقیقات آب، مرکز تحقیقات آبزیان گرمسیری، مرکز تحقیقات شیلات و علوم مرتبط، مرکز تحقیقات علوم شیلاتی و فنون دریایی خلیج‌فارس و مرکز تحقیقات آب ازجمله مراکز تحقیقاتی این دانشگاه هستند که هرکدام به‌نحوی با موضوع دریا در ارتباطند.

| مرکز تحقیقاتی | استان | واحد |
|---|---|---|
| مرکز علوم شیلاتی و فنون دریایی دکتر کیوان | گیلان | لاهیجان |
| مرکز تحقیقاتی تکثیر و پرورش آبزیان | خوزستان | اهواز |
| مرکز تحقیقات مطالعات آب | اصفهان | خوراسگان |
| مرکز تحقیقات علوم زیست‌محیطی آب‌های آزاد | سیستان و بلوچستان | چابهار |
| مرکز تحقیقات آب | فارس | استهبان |
| مرکز تحقیقات آبزیان گرمسیری | بوشهر | بوشهر |
| مرکز تحقیقات شیلات و علوم مرتبط | خوزستان | آبادان |
| مرکز تحقیقات علوم شیلاتی و فنون دریایی خلیج فارس | هرمزگان | بندرعباس / قشم |
| مرکز تحقیقات آب | اردبیل | اردبیل |

دانشگاه آزاد اسلامی با هدف توسعه هوشمند منطقه‌ای متناسب با ظرفیت‌های منطقه‌ای نگاه ویژه‌ای به دریا و ظرفیت‌های مغفول مانده آن دارد

«فرهیختگان» از پتانسیل‌های علمی این دانشگاه در حوزه دریا گزارش می‌دهد

# دانشگاه آزاد اسلامی در مسیر احیای علمی ظرفیت‌های دریایی

سارا طاهری
روزنامه‌نگار

در سال‌های اخیر یکی از مسائلی که توجه زیادی به آن شده، استفاده از دریا و اقیانوس است. استفاده از اقیانوس‌ها، دریاها و منابع دریایی که به‌عنوان چهاردهمین هدف توسعه پایدار است، بیشتر مبتنی بر علم و فناوری است و باید نقش ساختارهای علم‌وفناوری کشور برای تحقق آنها مشخص شود. یکی از ساختارهای علم و فناوری در ایران، نسل سوم دانشگاه‌هاست. در واقع یکی از ظرفیت‌های هر کشور که دارای دریا و ساحل است، اقتصاد دریا و استفاده از پتانسیل آن در جهت اشتغال‌زایی و رفع بیکاری است. ایران نیز با داشتن سواحل متعدد و زیاد در خلیج‌فارس، دریای عمان و دریای خزر و همچنین بیش از دوهزار کیلومتر مرز دریایی از لحاظ تولید دانش و فناوری از اهمیت خاصی برخوردار است. بی‌شک دانشگاه‌ها می‌توانند نقش موثری در توسعه صنعت دریا و استفاده از پتانسیل‌های آن داشته باشند. این درحالی است که متاسفانه در کشورمان دانشگاه‌ها آنچنان که باید در زمینه دریا و علوم مرتبط آن اقدامی انجام نداده‌اند و این عدم‌توجه یک خلأ جدی را در حوزه دریا به وجود آورده است. این خلأ درحالی رخ داده است که دانشگاه‌های کارآفرین نقشی اساسی در نوآوری صنعتی و توسعه فناوری و درنتیجه اشتغال‌زایی و رفاه فراهم می‌کنند که صنعت دریا نیز از این قاعده مستثنی نیست.

## تولید دانش مرتبط با حوزه دریا

یکی دیگر از موضوعاتی که درخصوص دریا وجود دارد رشته‌های مرتبط با این صنعت است. یکی از مشکلات این روزهای کشور تولید دانش، پژوهش و فناوری در حوزه دریاست که در آموزش عالی کشور فقط مختص دریا نیست؛ به‌طور مثال رشته صنایع غذایی در شهرهای شمالی، جنوبی، شرقی و غربی یکسان تدریس می‌شود، در حالی که باید متناسب با ظرفیت‌های هر منطقه و شهر باشد و به زیست‌بوم و شرایط هر منطقه توجه شود.

به گفته دکتر طهرانچی، یکی از ضعف‌های آموزش عالی کشور این است که نمی‌تواند دیسیپلین‌سازی کند و در رویکرد و ایجاد رشته‌ها نگاه آن به غرب است. به‌عنوان مثال بندرعباس معماری خاص خود را دارد، اما دانشگاه‌های کشور این نوع معماری را آموزش نمی‌دهند. یا به‌طور مثال همان‌طور که گل سردسیری در بندر خمیر یا نخل‌های جنوب، در شهرهای شمالی رشد نخواهد کرد، بنابراین دانشگاهی که در بندر خمیر فعالیت می‌کند باید برای این شهرستان باشد و رشته‌های مرتبط با آن شهر را نیز داشته باشد. بنابراین دانشگاه‌ها در مناطقی هم که مردمان آن سده‌های طولانی از دریا ارتزاق می‌کنند، نتوانسته‌اند نقش‌آفرین باشند و دانش نهان و ضمنی مشکل را نیز حل کند؛ بنابراین برنامه‌ریزی برای آموزش و تدریس رشته‌ها متناسب با هر منطقه را نیز در دستور کار خود قرار داده است. در دانشگاه آزاد اسلامی ۲۲ رشته وجود دارد که هر کدام به نحوی با حوزه دریا مرتبط هستند. رشته‌هایی که در مقاطع کارشناسی ارشد، نایپوسته، دکتری تخصصی، کارشناسی ارشد پیوسته، کاردانی ناپیوسته و کارشناسی ناپیوسته تدریس می‌پذیرند. بنابراین می‌توان امیدوار بود دانشگاه آزاد اسلامی با رشته گرایش‌های متنوعی که در این حوزه دارد بتواند به تولید دانش، پژوهش و فناوری در حوزه دریا کمک کند. همان ضعفی که دکتر طهرانچی از آن سخن گفته بود و حالا در این دانشگاه برای رفع این ضعف، برنامه‌ریزی‌های اساسی صورت گرفته است. در جدول زیر رشته‌گرایش‌هایی که مرتبط با حوزه دریاست به تفکیک مشخص شده است.

**رشته‌های مرتبط با حوزه دریا در دانشگاه آزاد اسلامی**

| رشته | گرایش | مقطع |
|---|---|---|
| دریانوردی | حمل‌ونقل دریایی | کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| زیست‌شناسی دریا | آلودگی دریا / بوم‌شناسی دریا / جانوران دریایی / گیاهان دریا | کارشناسی‌ارشد ناپیوسته / دکتری تخصصی |
| زیست‌فناوری | دریا | کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| شیمی | شیمی دریا | کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| علوم زمین | زمین‌شناسی زیست‌محیطی | دکتری تخصصی / کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| علوم و مهندسی آب | سازه‌های آبی / منابع آب | دکتری تخصصی / کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| علوم و مهندسی آبخیز | حفاظت آب و خاک / سیلاب و رودخانه / مدیریت حوضه‌های آبخیز | دکتری تخصصی / کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| علوم و مهندسی شیلات | بوم‌شناسی آبزیان | کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| علوم و مهندسی محیط‌زیست | آلودگی محیط‌زیست / مدیریت و حفاظت تنوع زیستی | کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| فیزیک دریا | دینامیک / ساحلی | دکتری تخصصی |
| کاردانی فنی عمران | منابع آب‌های زیرزمینی | کاردانی ناپیوسته |
| کاردانی فنی معدن | اکتشاف / حفاری | کاردانی ناپیوسته |
| کاردانی فنی منابع طبیعی | حفاظت و حمایت منابع طبیعی | کاردانی ناپیوسته |
| محیط‌زیست | برنامه‌ریزی محیط‌زیست / مدیریت محیط‌زیست | کارشناسی‌ارشد ناپیوسته / کارشناسی پیوسته |
| مدیریت محیط‌زیست | مدیریت محیط‌زیست | دکتری تخصصی |
| معماری کشتی | سازه کشتی | کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| مهندسی شیمی | محیط‌زیست | کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| مهندسی عمران | مهندسی آب و سازه‌های هیدرولیکی / مهندسی سواحل، بنادر و سازه‌های دریایی / مهندسی و مدیریت منابع آب | دکتری تخصصی / کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| مهندسی فناوری معدن | استخراج معادن زیرزمینی | کارشناسی ناپیوسته |
| مهندسی محیط‌زیست | آب و فاضلاب / آلودگی خاک / سواحل / منابع آب | دکتری تخصصی / کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| مهندسی منابع طبیعی | محیط‌زیست | کارشناسی ناپیوسته |
| مهندسی نفت | اکتشافات / حفاری / مخازن هیدروکربوری | کارشناسی‌ارشد ناپیوسته |
| مدیریت و بازرگانی دریایی | | کارشناسی پیوسته |
| مهندسی ماشین‌آلات دریایی | | کارشناسی پیوسته |
| مدیریت و کمیسر دریایی | | کارشناسی |
| مهندسی عمران- مهندسی سواحل، بنادر و سازه‌های دریایی | | کارشناسی |
| بوم‌شناسی آبزیان شیلاتی | | کارشناسی‌ارشد |
| تکثیر و پرورش آبزیان | | کارشناسی‌ارشد / دکتری تخصصی |
| فرآوری محصولات شیلاتی | | کارشناسی‌ارشد |
| زیست‌شناسی - زیست دریا | | کارشناسی پیوسته |

ادامه در صفحه ۵



ادامه از صفحه ۴

## استان‌ها و واحدهای فعال در حوزه دریا

دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان‌های گلستان، مازندران، گیلان، هرمزگان، خوزستان، سیستان‌وبلوچستان و بوشهر هفت استان فعال در زمینه دریا هستند که با دارابودن پارک‌های علم و فناوری در حل معضلات دریایی بسیار اثرگذار هستند. علاوه‌بر این استان‌ها، دانشگاه آزاد اسلامی بیش از ۱۰ واحد دانشگاهی در حاشیه سواحل دریای خزر و خلیج‌فارس دارد که هرکدام به نحوی ماموریت حل معضلات دریا در سطح ملی را برعهده گرفته‌اند. در این میان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال نیز ماموریت دریا را برعهده گرفته است. استان هرمزگان، بوشهر و دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال بیشتر از سایر استان‌های ساحلی در این زمینه فعال هستند.

**استان هرمزگان:** استان هرمزگان را پایتخت گردشگری دریایی ایران می‌خوانند؛ وجود دوهزار و ۳۲۷ کیلومتر نوار ساحلی، ۱۴ جزیره با سواحل زیبا و نگین کمانی و ۷ بندر، هرمزگان را به پایتخت سفرهای دریایی کشور تبدیل کرده است.

احسان کامرانی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان هرمزگان و واحد بندرعباس در گفت‌وگو با «فرهیختگان»، از ظرفیت‌های استان هرمزگان در حوزه دریا سخن گفت. او با بیان اینکه استان هرمزگان یک استان ساحلی و دریایی است، اظهار کرد: «ظرفیت‌های فراوانی در استان هرمزگان در حوزه دریا و ساحل وجود دارد. به‌طور مثال از ۱۹ جزیره‌ای که در خلیج‌فارس وجود دارد، ۱۴ جزیره در این استان واقع شده است و بیشترین خط ساحلی در کشور متعلق به استان هرمزگان است. مناطق آزاد کیش و قشم، برخوردار بودن از اکوسیستم‌های مرجانی و... استان هرمزگان را در حوزه دریا و استعدادهای دریایی برجسته کرده است.»

او ادامه داد: «در صنایع نیز هر چهار نوع حمل‌ونقل در این استان وجود دارد؛ یعنی حمل‌ونقل هوایی، زمینی، جاده‌ای و ریلی. حمل‌ونقل دریایی یکی از برجسته‌های استان هرمزگان بوده، چراکه این نوع حمل‌ونقل ارزان‌ترین نوع حمل‌ونقل است. از سوی دیگر این استان در بحث توریسم دریایی، ورزش‌های آبی ساحلی و دریایی و همچنین استخراج انرژی از دریا ظرفیت‌های زیادی دارد.»

رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان هرمزگان و واحد بندرعباس با بیان اینکه توسعه استان هرمزگان براساس توسعه دریامحور است، اضافه کرد: «در این میان دانشگاه‌های استان و به‌خصوص دانشگاه آزاد اسلامی از یک‌سری ظرفیت‌های رشته‌ها در حوزه دریا برخوردار است. در استان هرمزگان بیشتر رشته‌ها مثل پرورش آبزیان، زیست‌شناسی دریا درحال حاضر در دانشگاه‌های آزاد وجود دارد.»

او در ادامه تصریح کرد: «با توجه به ظرفیتی که در استان هرمزگان وجود دارد، ما نیاز به رشته‌های جدید در حوزه دریا داریم. در واقع نیازمند رشته‌هایی هستیم که متناسب با شرایط و زیست‌بوم استان باشد. همچنین ما نیازمند یک دانشگاه علوم و فنون دریایی هستیم که از رشته‌های علوم انسانی دریایی برخوردار باشد.»

کامرانی ادامه داد: «حقوق دریا، اقتصاد دریا، مسائل جامعه‌شناسی و اجتماعی دریا، رشته‌های مرتبط با مدیریت سواحل و بنادر، رشته‌هایی در حوزه محیط‌زیست دریایی، فناوری‌های دریا، کشتی‌سازی، حمل‌ونقل دریایی، مکانیک دریا، فیزیک دریا و...

دانشگاه آزاد اسلامی می‌خواهد از ظرفیت استان‌هایش در این راستا نیز استفاده کند.

**استان بوشهر:** استان بوشهر نیز با وجود داشتن بیش از ۹۰۰ کیلومتر مرز دریایی، تاکنون نتوانسته از ظرفیت و قابلیت مهم حوزه دریا استفاده کند. استان بوشهر در حوزه گردشگری به‌خصوص گردشگری دریایی قابلیت، استعداد و ظرفیت قابل توجهی دارد و باید این ظرفیت احیا شود و مورد استفاده قرار گیرد. دانشگاه آزاد اسلامی در این استان نیز برنامه‌های زیادی را برای حوزه دریا دارد. اسماعیل عبداللهی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان بوشهر نیز در گفت‌وگو با «فرهیختگان» در این رابطه گفت: «بیشتهاد تاسیس سرای دریا در دلیر واود و در استان بوشهر را مطرح کرده‌ایم. همچنین کماکان پیگیر این موضوع بوده و به دنبال این هستیم که ظرفیت استان بوشهر که دارای ۹۰۰ کیلومتر مرز دریایی است رافعال کنیم.» او اضافه کرد: «بیش از ۶۰ درصد میگوی پرورشی ایران در استان بوشهر تولید می‌شود که مرغوب‌ترین نوع میگوی دریایی است که توسط صیادان صید شده و از نظر کیفیت در تمام کشور بی‌نظیر بودن از اکوسیستم‌های مرجانی و... استان بوشهر نیز در کنار کشور بی‌نظیر است. بنابراین طرح آبزیان را مصوب شورای اقتصاد دانشگاه‌های زیر نظر سازمان کرده و مجوز تاسیس کارخانه آن از وزارت صنعت و محیط‌زیست استان اخذ شده و در حال حاضر درحال پیگیر راه‌اندازی خط تولید صنعتی کیتین و کیتوسان هستیم.» رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان بوشهر تاکید کرد: «این یک محصول استراتژیک است که از پوست میگو تولید می‌شود که با حدود سه‌هزار کاربرد واقعی است و با توجه به فراوانی مواد اولیه، به‌عنوان مزیت نسبی استان بوشهر محسوب می‌شود. امیدوارم این تولید مهم جهانی به نتیجه برسد.» عبدالله‌زی با بیان اینکه همچنین استان بوشهر از نظر صنعت کشتی‌سازی ظرفیت‌های فراوانی دارد، تصریح کرد: «برخی از اسنادان دانشگاه آزاد اسلامی واحد دلوار در امر تولید و ساخت کشتی همکاری دارند و پیشنهاد سرای دریا نیز را ارائه داده‌اند. همچنین این استان زمینه‌های قابل توجهی در سواحل دارد و دانشگاه آزاد اسلامی استان بوشهر از این ظرفیت‌ها هم در برنامه‌های تحقیقاتی آبزیان و هم در تولید و پرورش میگو که یک صنعت پردرآمدی است استفاده خواهد کرد.»

**استان گلستان:** دریای خزر ظرفیت‌هی نظیری برای توسعه همه‌جانبه است که باید از آن برای بهبود شرایط اقتصادی و رونق تولید و تجارت بیشتر استان استفاده کرد. دانشگاه آزاد اسلامی استان گلستان تلاش دارد از این ظرفیت استفاده کند. در همین راستا سیدعلی طاهری، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان گلستان با بیان اینکه در واحدهای استان رشته شیلات را در ارتباط با صنعت دریا داریم، گفت: «در حال حاضر مرکز تحقیقاتی‌ای مرتبط با شیلات با صنعت دریا در استان راه‌اندازی شده‌ایم.» او ادامه داد: «البته صحبت‌های اولیه برای راه‌اندازی مرکز تحقیقاتی با مرکز ماهیان خاویاری صورت گرفته است اما هنوز به امضای تفاهمنامه نرسیده است.»

**استان گیلان:** واحدهای دانشگاهی استان گیلان، عضو کارگروه توسعه پایدار هستند و بیشتر در زمینه صنعت دریایی فعالیت دارند؛ واحدهای دانشگاهی این استان فعالیت‌هایی را نیز در صنعت شیلات دارند. همچنین این دانشگاه در حال کارروی تورسیم دریایی است؛ زیرا در دریای خزر این ظرفیت وجود دارد که توریسم دریا در آنجا فعال شود.

در همین رابطه محمد دوستار، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان گیلان و واحد رشت با بیان اینکه رشته شیلات و صنایع غذایی در واحدهای این استان دایر است، به «فرهیختگان» گفت: «شیلات در مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری و صنایع غذایی نیز در مقطع کارشناسی است، با این حال علی‌رغم وجود این دو رشته اما نتوانسته‌ایم بهره‌برداری لازم را از دریای خزر و به تبع صنعت دریا در استان داشته باشیم، چراکه به اندازه کافی رشته‌های مرتبط با این حوزه را راه‌اندازی نکرده‌ایم.»

او ادامه داد: «در حال پیگیری هستیم تا رشته‌های دریامحور را فعال کنیم.» از این رو در تلاش هستیم تا دانشکده خدمات بندری را در واحد انزلی راه‌اندازی کنیم.» رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان گیلان بیان کرد: «امیدواریم تا پایان سال تحصیلی بتوانیم این دانشکده را راه‌اندازی کنیم تا در سال تحصیلی آینده پذیرش دانشجو در آن صورت بگیرد.» دوستار اضافه کرد: «مرکز تحقیقات ماهیان خاویاری در واحد لاهیجان فعال است، با این حال در نظر داریم تا مراکز تحقیقاتی جدیدی را نیز در واحدهای دیگر راه‌اندازی کنیم.»

**استان مازندران:** کارشناسان معتقدند با توجه به ظرفیت ساحل و دریای خزر می‌توان با یک برنامه‌ریزی درست و جامع و بستر سازی لازم، مازندران را به قطب گردشگری دریایی تبدیل کرد تا جایی که از قشم و کیش هم پیشی بگیرد. دانشگاه آزاد اسلامی استان مازندران نیز برای رسیدن به این مهم برنامه‌ریزی کرده است. حسین کرمانیان، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان مازندران و واحد ساری در گفت‌وگو با «فرهیختگان»، گفت: «در واحد قائم‌شهر بحث پرورش ماهیان خاویاری و ماهی در قفس را در پیش گرفته‌ایم، همچنین ماموریت توریسم دریایی به دانشگاه آزاد اسلامی استان مازندران واگذار شده است و در طرح پایش استان نیز موضوعاتی در این راستا تعریف شده است.» وی گفت: «در دانشگاه آزاد اسلامی استان مازندران رشته‌هایی مرتبط با حوزه دریا از جمله رشته شیلات، محیط‌زیست و... وجود دارند.»

**استان سیستان‌وبلوچستان:** سلطانعلی میر، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی استان سیستان و بلوچستان و واحد زاهدان نیز در گفت‌وگو با «فرهیختگان»، از امکانات این واحد دانشگاهی در بحث دریا سخن گفت. او با بیان اینکه در این استان یک مرکز تحقیقات دریا وجود دارد، گفت: «رشته شیلات در این واحد دانشگاهی تدریس می‌شود، همچنین یک آزمایشگاه فعال در این حوزه در دانشگاه آزاد اسلامی استان وجود دارد.» او ادامه داد: «همچنین قرارداد برون‌دانشگاهی در حوزه دریا با شیلات و محیط‌زیست منعقد شده است. پیگیر راه‌اندازی سرای نوآوری دریا نیز هستم. این استان بیش از ۳۰۰ کیلومتر مرز دریایی دارد که زمینه سرمایه‌گذاری در این راستا نیز وجود دارد. همچنین دو مجتمع فرهنگی-تفریحی ساحلی نیز در این دانشگاه وجود دارند که یکی از آنها قرار است به‌زودی کلنگ‌زنی شود.» او با بیان اینکه یکی از ضعف‌های ما نبود رشته‌های متناسب با ظرفیت‌های دریاست، اضافه کرد: «نیاز به رشته‌های کشتی‌سازی، فناوری دریا و رشته‌های مرتبط با حوزه دریا به شدت احساس می‌شود.»

**دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال:** یکی از برنامه‌های دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال نیز وود به حوزه دریاست. واحد تهران شمال مسئول اجرای برنامه‌های ستاد دریایی است و درکنار واحدهای مرکزی دیگر که همسایه با مرز آبی هستند، گروه حل مساله دانشگاه آزاد اسلامی را درحوزه دریا تشکیل می‌دهند.

سعید ملماسی، مدیر برنامه علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال در گفت‌وگو با «فرهیختگان» از فعالیت‌های این واحد دانشگاهی درحوزه دریا سخن گفت. او تاکید کرد: «دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال با داشتن بیش از ۳۷ هزار دانشجو و ۱۷۷ رشته کارشناسی ارشد و ۹۳ رشته دکتری از توانمندی‌های قابل توجهی در زمینه پژوهش‌های دریایی برخوردار است.» او اضافه کرد: «به گونه‌ای که از ۱۰ دانشکده متعلق به دانشگاه آزاد اسلامی تهران شمال دانشکده‌های علوم و فنون دریایی، علوم زیستی، فنی و مهندسی، شیمی و علوم پایه از ظرفیت‌های لازم در توسعه دانش علوم دریایی و نوآوری در صنایع دریایی برخوردار است. در این راستا، دانشکده علوم و فنون دریایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال به‌عنوان اولین دانشکده علوم دریایی کشور با داشتن رشته‌های شیمی دریا، فیزیک دریا، آلودگی دریا، هیدروگرافی، مهندسی محیط‌زیست و شیلات و برخورداری از پیشینه طولانی درموضوعات تحقیقاتی و پژوهشی حوزه دریا و بهره‌گیری از اساتید مجرب، از ظرفیت بالایی در راهبری برنامه علمی دریا برخوردار است. «مدیر برنامه علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال با بیان اینکه براساس این واقعیت تدوین برنامه علمی دریا از طرف سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی به واحد تهران شمال محول شد، اظهار کرد: «بر این اساس دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال از سال ۱۳۹۷ با آگاهی از اهمیت موضوع تاکیدات رئیس دانشگاه آزاد اسلامی در توسعه دانش کاربردی درحوزه دریا و بررسی مشکلات و نیازهای دنی نفعان و دی ربطان کلیدی و